

Krajobraz kulturowy wsi podlaskiej jako istotny element atrakcyjności turystycznej regionu

The culture landscape of the Podlasie village as the element of the tourist attractiveness of the area

Andrzej Kasprzyk, Jarosław Żbikowski

Instytut Turystyki i Rekreacji
Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II
ul. Sidorska 95/97, 21-500 Biała Podlaska
e-mail: turystyka@pswbp.pl

Abstract. The main purpose of the text was the profile of the culture landscape of the rural area of the South Podlasie and the presentation of the results of the reserches, which concerned the respondent knowledge and opinion about the folk culture of the South Podlasie. The metod of opinion poll was used in these researches, as well as the technique of the survey, interview, observation and documents analysis. The respondents were 215 inhabitants of villages (the youth, the owners of the agrotouristic lodgings, and adults which don't run the tourist business). The results of the research: the inhabitants of the villages have not much knowledge about the folk culture of their region, but they are aware of it and they would like to get to know more about it. The elements of the folk culture are not common in the agrotouristic farms offers. Tourists are open to the culture values, they would like to explore the folklore of the area, where they are spending they holiday, but there are not many informations available.

Słowa kluczowe: dziedzictwo kulturowe, kultura ludowa, rzemiosło ludowe

Key words: heritage, folk art., folk craft

Wstęp

Południowe Podlasie (w zasadzie Południowe Podlasie nie jest regionem geograficznym, który moglibyśmy znaleźć na mapie. Nazwa ta została raczej ukuta na potrzeby określenia poczucia tożsamości kulturowej i obyczajowej mieszkańców dawnego województwa białskopodlaskiego (jednostki administracyjnej funkcjonującego do 1999 roku). Jednocześnie w niektórych opracowaniach można znaleźć informacje, że Południowe Podlasie to tereny położone w rejonie rzeki Krzny ograniczone dolnym biegiem Wieprza a średnim Bugu i Wisły. Wikipedia podaje następującą definicję tego regionu: „Kraina geograficzno-historyczna położona w środkowo-wschodniej części Polski, na granicy dwóch dużych jednostek geograficznych. Północna i zachodnia jej część znajduje się w granicach Prowincji Niżu Środkoeuropejskiego (makroregion Nizina Południowopodlaska), natomiast część południowo-wschodnia w granicach Niżu Zachodniorosyjskiego (makroregion Polesie Podlaskie, granicą jest rzeka Krzna)”.) obejmuje ziemie położone na południe od Bugu po dolinę Krzny. Region ten odznacza się niezwykłym bogactwem kulturowym, ukształtowanym w następstwie przenikania i ścierania się wielu kultur i religii. Sprzyjało to wytworzeniu się bogatej, a zarazem specyficznej

spuścizny, znajdującej wyraz w krajobrazie kulturowym, a szczególnie, charakterystycznej tylko dla tego regionu twórczości ludowej. Wielokulturowe dziedzictwo południowego Podlasia jest znaczącym elementem atrakcyjności turystycznej omawianego terenu.

Atrakcyjność turystyczna danego obszaru wynika z charakterystycznych dla niego, szeroko rozumianych walorów turystycznych, do których zalicza się zarówno walory przyrodnicze, jak i antropogeniczne. Należy również podkreślić znaczenie stanu środowiska naturalnego oraz działań związanych z jego ochroną, co w dobie rozwoju cywilizacji i wynikających z tego ujemnych skutków dla otoczenia odgrywa ogromną rolę. O atrakcyjności danego regionu decyduje także możliwość dotarcia do niego, czyli dostępność komunikacyjna. (Gołębski 1999). Walory turystyczne przez większość badaczy traktowane są jako ta część środowiska naturalnego i pozaprzyrodniczego (antropogenicznego), które ma najistotniejszy wpływ na wielkość i charakter ruchu turystycznego na danym obszarze, a wśród walorów antropogenicznych, szeroko rozumiane dziedzictwo kulturowe regionu, stanowi najważniejszy czynnik przyciągający turystów. Dlatego też, ocena atrakcyjności turystycznej regionu dokonuje się w trakcie bezpośredniej konsumpcji turystycznej, a więc w trakcie pobytów oraz imprez turystycznych. Nasilające się w ostatnich latach procesy globalizacji powodują reakcję wielu społeczeństw na próby ujednoczenia stylu życia i unifikacji w wielu dziedzinach. Pojawia się dążność do podkreślania swojej tożsamości narodowej, regionalnej czy lokalnej, poprzez poszukiwanie swojej odrębności językowej, kulturowej, obyczajowej. Poszukiwanie lokalnych alternatyw nakierowanych na tworzenie „małych ojczyzn” oraz ruchów określanych jako „powrót do korzeni”.

Unia Europejska przykłada dużą wagę od zachowania tożsamości narodów i specyfiki poszczególnych regionów. Podkreśla znaczenie kultury narodowej, ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego. Unijny system ochrony i promocji wyrobów regionalnych sprzyja tworzeniu markowych produktów regionalnych, które są chronione prawem UE. Obszary wiejskie mają szczególne znaczenie wśród wielu polityk Unii Europejskiej. Praktyka unijna przyczyniła się do promocji terenów wiejskich i rozwoju na tych obszarach turystyki.

Wypoczynek na terenach wiejskich, w bezpośrednim kontakcie z przyrodą, nabiera coraz większego znaczenia i staje się potrzebą współczesnego człowieka, zmęczonego procesami urbanizacyjnymi i życiem w dużych aglomeracjach miejskich.

Cel badań

Autorzy podjęli próbę ukazania krajobrazu kulturowego wsi podlaskiej, jako elementu atrakcyjności turystycznej regionu. Dotychczasowe badania wiejskiego produktu regionalnego, kultury ludowej jako motywu wyboru przez turystów wypoczynku na terenach wiejskich są skromne i nie mają charakteru kompleksowego. Dotyczy to także oferty regionalnej południowego Podlasia. Zbyt mało miejsca zajmują w nich analizy dotyczące poziomu wiedzy mieszkańców wsi na temat dziedzictwa kulturowego regionu i zainteresowań turystów kulturą ludową oraz jej miejscem w produkcie turystycznym obszarów wiejskich. Problemy te podejmowali, przy okazji szerszych badań, między innymi Nałęczka, Stępień (2007), Kasprzyk, Nałęczka (2009), Jaźwińska (1999), Sawicki, Janicka (2009), Godlewski, Kalinowski (2009) i inni.

Głównym celem opracowania jest charakterystyka krajobrazu kulturowego obszarów wiejskich południowego Podlasia, prezentacja wyników badań dotyczących wiedzy i opinii mieszkańców tego terenu (młodzieży, gospodarzy-kwaterodawców oraz innych osób dorosłych nie prowadzących działalności turystycznej) na temat kultury ludowej swojego regionu oraz przedstawienie wyników badań prowadzonych wśród turystów, dotyczących ich zainteresowania walorami kulturowymi południowego Podlasia.

Metoda i materiał badawczy

W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, która pozwoliła określić wiedzę i opinie mieszkańców wsi na temat kultury ludowej swojego regionu, umożliwiła również zbadanie zainteresowań turystów walorami kulturowymi południowego Podlasia.

Do gromadzenia materiałów wykorzystano ankietę, wywiad, obserwację oraz analizę dokumentów. Ankietę przeprowadzono wśród 215 mieszkańców wsi oraz 80 turystów odpoczywających w gospodarstwach

agroturystycznych. Materiał uzupełniający uzyskano z wywiadów przeprowadzonych z przedstawicielami lokalnych władz samorządowych oraz placówek kulturalnych i oświatowych funkcjonujących na badanym terenie. Analizie poddano również materiały promocyjne gmin i gospodarstw agroturystycznych.

Charakterystyka krajobrazu kulturowego obszarów wiejskich południowego Podlasia

Badany obszar to tereny na południe od Bugu, w północnej części województwa lubelskiego, zwyczajowo i popularnie nazywane południowym Podlasiem. Są to ziemie, które w XI wieku częściowo należały do Rusinów Poleskich a także do Litwinów, Jaćwingów i Książąt Mazowieckich. Region o dobrze zachowanej kulturze ludowej będącej wynikiem stykania się różnych kultur i religii. Tu przenikały się kultury słowiańskie, ormiańskie, ruskie, litewskie, żydowskie i tatarskie. Mieszały się style życia, wierzenia, obyczaje. Każda z tych grup wносиła własne elementy kulturowe.

Wyrazem wielowiekowej tradycji jest wiejskie budownictwo drewniane ściśle związane z obszarami, na których podstawowym zajęciem było i jest rolnictwo, a któremu podporządkowany jest układ i rodzaj zabudowy. Na wsi podlaskiej można zobaczyć stare domy drewniane stojące szczytem do drogi. Mają one konstrukcję wieńcową a przykrywa je czterospadowy dach kryty słomą. Charakterystycznym elementem konstrukcyjnym jest łączenie ścian czyli tzw. węglowanie „na rybi ogon”. Stary dom podlaski zazwyczaj składa się z trzech pomieszczeń. (Mironiuk et al., 1990). W izbach zamiast podłogi znajdowała się gliniana polepa nazywana ziemią. Wejście do domu stanowiły proste drzwi drewniane ale zawsze z metalowymi okuciami. Jako próg leżał polny kamień. Ściany zewnętrzne bielono gliną, a okiennice przy małych oknach malowano w kolorowe ornamenty kwiatowe. Przed domem, zazwyczaj, był ogródek kwiatowy z malwami i słonecznikami oddzielony od drogi drewnianym płotem wykonanym z gałęzi lub nieociosanych kołków. W skład chłopskiej zagrody wchodziły budynki gospodarskie: stodoła, obora, chlewnia. Nieodłącznym elementem zabudowy były studnia kołowrotkowa i piwnica ziemna typu jamowego. Wszelkie potrzeby związane z codzienną egzystencją zaspakajano wytwarzając potrzebne do codziennego życia sprzęty i naczynia we własnym zakresie. Stąd na wsiach podlaskich od wieków rozwijało się rzemiosło i rękodzieło ludowe. Do dnia dzisiejszego przetrwała tradycyjna obróbka drewna-surowca najbardziej dostępnego, prawie każdy mieszkaniec wsi potrafi wytwarzać różnorodne sprzęty i narzędzia z drewna. Jednym z najstarszych i najbardziej rozpowszechnionych rzemiosł na Podlasiu było garncarstwo. Jego tradycje sięgają połowy XVI wieku. Głównymi ośrodkami garncarstwa na południowym Podlasiu były, jeszcze przy końcu XX wieku, Biała Podlaska, Międzyrzec Podlaski, Janów Podlaski. Miejscowości te były znane z wyrobu maselnicy, talerzy, kubków a przede wszystkim dzbanków i dzbanów tzw. buniek. Charakterystycznym wyrobem garncarskim są dzbanki koloru stalowoszarego nazywane siwakami. Obecnie tylko nieliczni rzemieślnicy zajmują się produkcją wyrobów garncarskich z rzadka wykorzystywanych w gospodarstwach domowych a częściej produkowanych na sprzedaż na odpustach i festynach. Tradycje garncarskie kultywowane są w Pracowni Ginących Zawodów w Husince w gminie Biała Podlaska. Podobnie jak garncarstwo, stare tradycje ma tkactwo ludowe, które przetrwało do dnia dzisiejszego w wielu miejscowościach powiatu bialskiego. Podstawowym surowcem w tkactwie jest len chociaż dawniej wykorzystywano też owczą i kozią wełnę. Podlaskie tkaniny wyróżniają się niezwykłą gamą splotów i specyficzną kolorystyką. Do najstarszych tkanin dekoracyjno-użytkowych należą pasiaki – tkaniny w kolorowe pasy (najczęściej zestawiane kolory to czarny, czerwony, biały i fioletowy). Dawniej te tkaniny używano do wyrobu spódnic zwanych burkami i ubrań. Obecnie są to wielobarwne nakrycia np. na łóżka. Inne tradycyjne wyroby tkackie to tzw. szmaciaki-chodniki wykonane z odpadów tkanin. Charakterystycznym wyrobem są tzw. kraciaki – tkaniny, dla których podstawowym wzorem jest krata. Do współczesnych wyrobów tkackich należą dywany perskie, wełniane dywany zwane kręconymi, kilimy, narzuty, makaty i bieźniki. Niezwykłym wyrobem tkackim są perebory – wyroby zdobnicze wykonywane na warsztacie tkackim, a z wyglądu przypominające haft ręczny. Obok tkactwa zachowały się hafciarstwo, koronkarstwo i szydełkowanie. Jest to twórczość ludowa o charakterze użytkowo-zdobniczym we wsiach gminy Biała Podlaska. Jedną z najstarszych dziedzin wytwórczości ludowej, spełniającą zarazem istotną funkcję w samowystarczalnej gospodarce wsi podlaskiej było plecionkarstwo a głównie koszykarstwo i wikliniarstwo. Dawniej – umiejętność wytwarzania wyrobów z wikliny, słomy, rogożyny, łuby czy z korzeni – była tak samo ważna jak uprawa roli. Z tych materiałów wytwarzano koszyki, dzbany, beczki, miotły

a nawet słomiane ule czy proste buty z lyka tzw. postoly. Umiejętności plecionkarskie wykorzystywano też przy budowie płotów. (Mironiuk et. al, 1990). Obecnie z plecionkarstwem spotykamy się w kilku miejscowościach powiatu bialskiego np. w Woskrzenicach Małych. Na wsi podlaskiej prawie całkowicie zanikło kowalstwo. Z krajobrazu wsi zniknęły kuźnie. Przetrwowało natomiast kowalstwo artystyczne np. w Husince i Perkowicach w gminie Biała Podlaska. Twórcy ludowi wytwarzają wyroby o charakterze artystycznym np. okucia do bram i drzwi wejściowych, lichtarze, świeczniki i krzyże. Te ostatnie często można zobaczyć w licznych na Podlasiu przydrożnych kapliczkach. Jedną z najpowszechniejszych dziedzin twórczości artystycznej jest plastyka obrzędowa znana obecnie na Podlasiu jako zdobnictwo ludowe. Tradycje zdobnictwa podtrzymują twórcynie ludowe w kilkunastu wsiach podlaskich m.in. w Sitniku, Woroncu, Sworach, Styrzyńcu, Woskrzenicach. Ozdoby wykonuje się z papieru, bibuły kolorowej, słomy. Najczęściej są to bibułkowe kwiaty, kosze kwiatowe, wycinanki, pisanki, ozdobne palmy, różgi weselne, ozdoby choinkowe, ozdoby do wypiekanych korowajów weselnych. Sporadycznie wyrabiane są szopki, kozy i gwiazdy kolędnicze. Szczególną ozdobą, pełną fantazji ludowej, są – wieszane dawniej pod sufitem – pająki promieniste, żyrandolowe, kuliste i tarczowe. Specyficznym wyrobem ludowym są wieńce dożynkowe. (Mironiuk et al, 1990). Istotne miejsce w krajobrazie kulturowym Podlasia mają rzeźba i malarstwo. Współcześni rzeźbiarze, w swojej samorodnej twórczości, przedstawiają figury świętych zwane świątkami. Są to najczęściej pojedyncze figury wykonane z drewna lipowego. Przepiękne figury a czasami całe ołtarze spotyka się w kościołach i kapliczkach przydrożnych. Podobnie prymitywizmem cechuje się malarstwo ludowe. Główne motywy czerpią twórcy z tematyki religijnej. Obrazy religijne wieszane są w wiejskich domach w widocznych miejscach jako wyraz wiary ale też jako „swoiste tabu” mające chronić dom przed pożarami, chorobami, kradzieżami. Powszechnie stosowanymi ozdobami ścian są oleodruki przedstawiające kwiaty, krajobrazy, zwierzęta. Niewielu zostało rzeźbiarzy i malarzy ludowych. Pracownie tego rodzaju twórczości znajdują się w kilku miejscowościach gminy Biała Podlaska np. Husinka, Perkowice, Łomazy. Specyficznym elementem krajobrazu kulturowego wsi podlaskiej są wyroby kulinarne oparte na produktach wytwarzanych bezpośrednio w gospodarstwie wiejskim (mąka żytnia, kasze, ziemniaki, kapusta i różnorodne warzywa). Spośród wielu charakterystycznych potraw (czasami pochodzących z Rosji, Litwy, Białorusi i Ukrainy) należy wymienić placki ziemniaczane, racuchy, barszcze i żury, pierogi czy też podplomyki zwane chlebkami żebraczymi. Szczególne wyroby kulinarne to korowaj weselny i słynny, aczkolwiek pochodzący z Litwy, sękacz podlaski. W tradycyjnej kulturze ludowej istotne znaczenie miały niegdyś stroje ludowe wykonywane z lnu i konopi. Obecnie z całymi strojami lub z ich elementami spotykamy się wyłącznie przy okazji występów zespołów obrzędowo-śpiewaczych. Istotnym elementem krajobrazu kulturowego są nadal obrzędy ludowe narodzinowe, pogrzebowe, związane z pracami na polu czy w gospodarstwie domowym. Najbardziej okazałe i urozmaicone są obrzędy weselne: rajanie czyli swaty, tzw. „Oględy”, zaręczyny, wieczory przedślubne, zwyczajnie ślubne np. oczepiny, podział korowaja. Charakterystycznym elementem krajobrazu kulturowego podlaskiej wsi są krzyże i kapliczki przydrożne. Są to nie tylko symbole religijne. Często upamiętniają ważne dla mieszkańców wsi wydarzenia. Dawniej ograniczały i wyznaczały „przestrzeń życia”, chroniły od złych mocy. Kapliczki są zarówno wyrazem pokuty jak i podziękowania za uchronienie ludności od nieszczęścia. Najczęściej spotykane są kapliczki murowane, we wnętrzu których znajdują się figury świętych a czasami misternie wykonane ołtarze. Bogactwem krajobrazu kulturowego wsi podlaskiej są też drewniane kościoły czy też zagubione wśród pól, łąk i lasów, wiatraki i młyny. Przedstawione w tekście elementy kultury ludowej nadają krajobrazowi Podlasia specyficzny i unikatowy charakter.

Wyniki badań

Wśród ankietowanych mieszkańców wsi (215 osób) najliczniejszą grupę stanowiła młodzież – uczniowie gimnazjum – 52% ogółu (112 osób), 24,3% (52 osoby) to gospodarze prowadzący działalność agroturystyczną, pozostali 23,7% (51 osób) to inne osoby dorosłe mieszkające na terenie badanych miejscowości nie świadczące usług turystycznych. W strukturze płci (we wszystkich grupach) dominowały kobiety, które stanowiły 63,3% ogółu badanych. Odnotowano dużą rozpiętość wieku respondentów, od 17 do 72 lat. Najliczniejszą grupę stanowili uczniowie między 17 a 19 rokiem życia (52,2%), najmniejszą osoby powyżej 65 lat (9,3%). Zdecydowana większość badanych (dorosłych) legitymowała się wykształceniem średnim ((39,4%) i zasadniczym zawodowym

(26,8%). Zaledwie 8,7% posiadało wykształcenie wyższe, jeszcze mniej podstawowe (6,4%). Ankietowani w większości swoją sytuację materialną oceniali jako zadawalającą (46,7%), niewielka grupa jako dobrą (5,7%) i bardzo dobrą (5,4%).

Turyści objęci badaniami (80 osób) to mieszkańcy dużych miast, takich jak Warszawa, Radom, Łódź, Lublin i innych. Stanowili oni grupę zróżnicowaną pod względem płci, wieku, poziomu wykształcenia i wykonywanego zawodu. Dominowały kobiety (66,5%) oraz osoby w wieku średnim, między 36 a 45 rokiem życia (29,3%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby powyżej 65 lat. Zdecydowana większość turystów legitymowała się wykształceniem średnim (47,8%) i wyższym (38,55). Najliczniejszą grupą turystów wypoczywających w gospodarstwach agroturystycznych były osoby czynne zawodowo, a wśród nich pracownicy administracji państwowej i nauczyciele (40,6%). Duża grupa badanych to reprezentanci wolnych zawodów (18,5%) oraz przedsiębiorcy (14,55). Pozostali (29,4%) to robotnicy, przedstawiciele innych zawodów oraz osoby niepracujące (bezrobotni, emeryci i renciści). Większość turystów swoją sytuację materialną oceniła jako dobrą (46,8%) i zadawalającą (33,0%).

Uzyskane z ankiet i wywiadów informacje wskazują na różnice w zakresie wiedzy młodzieży i osób dorosłych na temat dziedzictwa kulturowego swojego regionu

Z badań wynika, że dorośli respondenci posiadają szerszą wiedzę na temat kultury ludowej swojego terenu, niż uczniowie gimnazjum. Młodzież natomiast wykazała lepszą znajomość (niż dorośli) funkcjonujących muzeów, izb regionalnych, skansenów, miejsc pamięci narodowej. Można przypuszczać, że jest to efekt realizacji przez szkoły programów z historii, geografii oraz realizacji wycieczek przedmiotowych.

Badania wykazały również, że spośród ogółu ankietowanych osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne posiadają najwięcej wiadomości dotyczących dziedzictwa kulturowego swojego regionu.

Ważnym elementem kultury ludowej badanego terenu jest rzemiosło użytkowe i artystyczne, ginące zawody. Zdecydowana większość respondentów (49,3%) potwierdziła ich istnienie, 28,7% nie orientuje się, a 22,0% udzieliło odpowiedzi negatywnej. Najczęściej ankietowani wymieniali warsztaty malarskie, rzeźbiarskie, kowalskie, sporadycznie garncarskie, wikliniarskie, tkackie i inne. Z badań wynika, że znaczny odsetek mieszkańców wsi ma świadomość niewystarczającej wiedzy dotyczącej dziedzictwa kulturowego swojego regionu. Większość respondentów (41,6%) oceniło swoją wiedzę jako dostateczną i niedostateczną (24,8%). Na pytanie, z jakich źródeł czerpią wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego swojego regionu odpowiedzi były zróżnicowane. Uczniowie gimnazjum na pierwszym miejscu wymieniali szkołę (31,2%), następnie dziadków i rodziców (20,3%), nieliczni tylko wymieniali inne źródła, takie jak literatura (9,2%), znajomi, koledzy (7,2%), środki masowego przekazu (6,4%). Rolnicy prowadzący gospodarstwo agroturystyczne jako główne źródło wiedzy podawali kursy i szkolenia organizowane przez ośrodki doradztwa rolniczego i stowarzyszenia agroturystyczne (23,5%), następnie przewodniki, materiały reklamowe (19,6%) oraz literaturę (17,3%). Inni dorośli mieszkańcy wsi, jako źródło wiedzy o kulturze ludowej swojego regionu wymieniali na pierwszym miejscu swoich rodziców (12,5%) dalej, znajomych (11,5%) oraz literaturę (11,3%).

Do realizacji przedstawionych wcześniej celów, istotne było zbadanie opinii respondentów na temat znaczenia kultury ludowej dla mieszkańców wsi. Z przeprowadzonych badań wynika, że turyści są zainteresowani specyfiką kultury ludowej odwiedzanych terenów, zwłaszcza takich jej elementów, jak zwyczaje i obrzędy, rzemiosło i twórczość ludowa. Jednak wśród motywów, które zachęciły ich do wyboru wypoczynku na wsi, chęć poznania dziedzictwa kulturowego zajmuje jedno z ostatnich miejsc. Zaledwie 8,6% respondentów wymienia ten motyw jako ważny przy wyborze wczasów w gospodarstwie agroturystycznym. Z opinii turystów wynika, że w ofertach rekreacyjnych gospodarstw agroturystycznych niewiele jest elementów kultury ludowej regionu.

Uzyskane z ankiet i wywiadów informacje wskazują, że najczęściej gospodarze proponują swoim gościom uczestnictwo w uroczystościach związanych z dniami miejscowości (14,3%) oraz udziału w koncertach i występach zespołów ludowych (11,2%). Rzadziej propozycje dotyczą spotkań z twórcami ludowymi – malarzami, rzeźbiarzami (9,7%) czy udziału w uroczystościach i obrzędach folklorystycznych (7,4%).

Turyści, jak wynika z badań, są otwarci na poznanie kultury ludowej południowego Podlasia, jednak narzekają na brak informacji na ten temat, zarówno w materiałach promocyjnych, jakie do nich docierają w miejscu zamieszkania, jak również dostępnych w gospodarstwach agroturystycznych i gminie. Ponad połowa ankietowanych turystów (51,3%) stwierdza, że propozycje dotyczące kultury ludowej miały niewielki wpływ na

uatrakcyjnienie ich pobytu w gospodarstwie. Podobna grupa respondentów (53,1%) stwierdziła, że oferta ta nie miała wpływu na ich zadowolenie z wypoczynku na wsi.

Podsumowanie i wnioski

Wyniki badań wykazały, że mieszkańcy wsi doceniają wartości kultury ludowej swojego regionu oraz potrzebę jej pielęgnowania, dysponują jednak zbyt skromną i ogólnikową wiedzą na ten temat. Podobne wyniki uzyskali również inni autorzy: Mazur (1999, s. 30-31), Marks (2009, s. 223), (Kasprzyk, Nałęcka (2009, s. 242) i inni.

Z opinii turystów wypoczywających w gospodarstwach agroturystycznych wynika, że w ofercie rekreacyjnej rzadko pojawiają się elementy kultury ludowej odwiedzanej destynacji.

Z przeprowadzonych wywiadów można również wnioskować, że kwaterodawcy nie doceniają folkloru swojego regionu. Do podobnych wniosków doszli również tacy autorzy, jak Wojciechowski, Morawska, Stępień i inni.

Badania dotyczące zainteresowań turystów kulturą ludową są skromne. Prowadzili je między innymi, Staniewska-Zątek, Panasiuk (1998), Kożuchowska, Grzelecka, Świetlikowska (1998), Rzepecki (1998), Kasprzyk, Nałęcka (2009), Strzembicki (1999, 2005).

Turyści chcieliby poznać folklor regionu, narzekają jednak na brak informacji zarówno w miejscu zamieszkania, jak również w gospodarstwach agroturystycznych czy gminie. Wybierając wypoczynek w gospodarstwie agroturystycznym oczekują czegoś oryginalnego, chcą zakosztować odmiany zarówno w stylu życia, jak i w sposobie żywienia.

Badania dotyczące zainteresowań turystów kulturą ludową nie mają charakteru kompleksowego, stanowią najczęściej fragment szerszych badań i nie należy w oparciu o nie budować wniosków o charakterze ogólnym o poziomie zainteresowania kulturą ludową turystów wypoczywających na wsi.

Wnioski

Na podstawie przeprowadzonych badań można wysunąć następujące wnioski:

1. Kultura ludowa południowego Podlasia może być istotnym czynnikiem atrakcyjności turystycznej regionu, zwiększającej znacznie zintensyfikowanie wypoczynkiem na wsi, pod warunkiem profesjonalnych działań marketingowych.
2. Zainteresowanie turystów kulturą ludową wzrasta – to zjawisko powinno mobilizować władze lokalne i organizatorów turystyki wiejskiej do ochrony i kultywowania dziedzictwa kulturowego swojego regionu, do opracowania własnej strategii promocji walorów kulturowych oraz wzbogacania wiedzy na ten temat lokalnej społeczności.
3. Kwaterodawcy i inne podmioty prowadzące działalność turystyczną na obszarach wiejskich w niewielkim stopniu wykorzystują, w tworzeniu produktu turystycznego, potencjał kulturowy terenu.
4. Turystyka wiejska, zwłaszcza agroturystyka w naturalny sposób umożliwia eksponowanie i upowszechnianie wiedzy dotyczącej kultury ludowej. Przyczynia się do zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego, które staje się wartościowym produktem rynkowym zapewniającym mieszkańcom wsi korzyści zarówno finansowe jak też psychospołeczne.
5. Do tworzenia atrakcyjnego produktu regionalnego, również kulturowego, niezbędna jest współpraca różnych podmiotów świadczących usługi turystyczne, władz lokalnych, placówek kultury, stowarzyszeń i innych.

Literatura

- Godlewski G., Kalinowski Sz., 2009. Dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe południowego Podlasia a działalność agroturystyczna – niewykorzystany potencjał czy płonne nadzieje. In: Marka wiejskiego produktu turystycznego, (ed.), P. Palich, Wyd. Akademia Morska w Gdyni, Gdynia.
- Gołębski G., (ed.), 1999. Regionalne aspekty rozwoju turystyki, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa-Poznań

- Jaźwińska A., 1999. Kulturowe i geograficzne aspekty oraz stan rozwoju agroturystyki w Dolinie Bugu, In: Dziedzictwo kulturowe polskiej wsi a turystyka wiejska, Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, Kraków.
- Kasprzyk A., Nałęcka D., 2009. Wybrane zagadnienia z zakresu kultury ludowej jako elementu intensyfikującego rozwój agroturystyki na obszarze południowego Podlasia. In: Marka wiejskiego produktu turystycznego, (eds.), P. Palich, Akademia Morska w Gdyni, Gdynia.
- Kondracki J., 2009. Geografia regionalna Polski, wyd. 3, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- Kożuchowska B., Grzelecka K., Świetlikowska U., 1998. Motywacje potencjalnych gości w zakresie wyboru usług agroturystycznych. In: Zrównoważony rozwój turystyki wiejskiej – idee, działania, efekty, Cd i EwR, Kraków.
- Marks M., Marks E., 2009. Wpływ agroturystyki na zachowanie dziedzictwa kulturowego polskiej wsi. In: Marka wiejskiego produktu turystycznego, (ed.), P. Palich, Akademia Morska w Gdyni, Gdynia.
- Mironiuk A., Petera J., Wrębiak C., 1990. Kultura ludowa Południowego Podlasia, Muzeum Okręgowe w Białej Podlaskiej, Biała Podlaska.
- Mazur M., 1999. Postrzeganie wartości kulturowych wsi polskiej przez mieszkańców i turystów a rozwój agroturystyki. In: Dziedzictwo kulturowe polskiej wsi a turystyka wiejska, Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, Oddział w Krakowie, Kraków.
- Nałęcka E., Stępień E., Czynniki warunkujące atrakcyjność wypoczynku w gospodarstwie agroturystycznym w opinii turystów. In: Kierunki rozwoju turystyki w województwie lubelskim, red. J. Bergier, M. Stelmach, PWSZ w Białej Podlaskiej, Biała Podlaska.
- Rzepecki K., 1998. Badania rynkowe turystyki wiejskiej w województwie kieleckim. In: Zrównoważony rozwój turystyki wiejskiej – idee, działania, efekty, CD i EwR, Kraków.
- Sawicki B., Janicka J., 2009. Rola dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny w kreowaniu markowego produktu turystycznego. In: Marka wiejskiego produktu turystycznego, (ed.), P. Palich, Akademia Morska w Gdyni, Gdynia.
- Staniewska-Zątek W., Panasiuk E., 1998. Z badań nad aktywnością, fizyczną wypoczywających w gospodarstwach agroturystycznych. In: Zrównoważony rozwój turystyki wiejskiej – idee, działania, efekty, CD i EwR, Kraków.
- Strzembicki L., 1999. Zachowanie nabywców usług turystyki wiejskiej w świetle badań ankietowych In: Dziedzictwo kulturowe polskiej wsi a turystyka wiejska, Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, Oddział w Krakowie, Kraków.
- Strzembicki L., 2005. Wypoczynek w gospodarstwach wiejskich w opinii turystów. In: Turystyka a rozwój i współpraca regionów, (ed.), Z. Kryński, PWSZ w Krośnie, Krosno.
- Wojciechowska J., Morawska A., 1999. Dziedzictwo kulturowe ziemi Łowickiej a turystyka. In: Dziedzictwo kulturowe polskiej wsi a turystyka wiejska, VII Ogólnopolskie Sympozjum Agroturystyczne w Supraślu, Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Wsi i Obszarów Wiejskich, Kraków.

